

KÁRPÁTALJAI KULTÚRKRÓNIKA

2015. ÁPRILIS – MÁJUS

ELISMERÉSEK

* A Mikszáth Kálmán Kulturális és Média Alapítvány a polgári értéket képviselő, kiemelkedő színvonalú sajtómunkásságért járó díját az idén **Vári Fábián Lászlónak** ítélte oda.

* Győrben, a Kazinczyról elnevezett Szép magyar beszéd verseny jubileumi, ötvenedik döntőjének eredményhirdetésén Kazinczy-díjat kapott **Szántó Edit** nyugalmazott kárpátaljai pedagógus.

ÁPRILIS

* Költészet-napi szavalóverseny zajlott le a Kárpátaljai Magyar Könyvtárosok Egyesülete szervezésében a Beregszászi Járási Könyvtárban. A rendezvényt a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI) is támogatta. Az esemény résztvevőit **Varga Éva**, a Járási Központosított Könyvtárhálózat igazgatója üdvözölte. A versenyzők az első fordulóban magyar költőktől szabadon választott verseket szavaltak. A másodikban már csak tízen versenghettek az egyaránt április 11-én született *József Attila, Márai*

Sándor, illetve *Dupka György* költeményeivel. A megmérettetésen **Gál Dorina** (Nagybereg) lett az első. **Sass Anna** (Mezőkaszony) és **Toldi Szintia** (Rafajnaújfalú) a második, **Gáti Gyöngyi** (Sárosoroszi) és **Lakatos Valéria** (Nagybereg) pedig a harmadik helyen végzett.

* Rendhagyó történelemórát és könyvbemutatót tartott az Ungvári Nemzeti Egyetem Magyar Tannyelvű Humán- és Természettudományi Karán **dr. Dupka György**, a MÉKK elnöke, az Intermix Kiadó igazgatója. Bevezetőjében az előadó elemezte a kárpátaljai magyar közművelődés, a könyv- és lapkiadás helyzetét és publikálásra biztatta a hallgatóság soraiban helyet foglaló történész és nyelvész hallgatókat. Az előadáson jelen voltak **dr. Spenik Sándor** dékán és a Magyar Történelem és Európai Integráció Tanszék tanárai.

* A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Magyar Tanszéki Csoportja ünnepi műsorral emlékezett a magyar költészet napjára az intézmény Esztergom termében.

* A magyar költészet napja alkalmából ünnepséget rendeztek az Ungvári Nemzeti Egyetem Magyar Filo-

lógiai Tanszékén. Idén az ünnepséget **Horváth Sándor** kárpátaljai költő, író, újságíró, a magyar tagozat volt diákja tisztelte meg jelenlétével.

* Az eszenyi könyvtár, az Eszenyi Bocskai István Középiskola és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet szervezésében könyvbemutatóval egybekötött író-olvasó találkozóra került sor a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság tagjaival (**Csordás László** (elnök), **Csornyij Dávid**, **Kertész Dávid**, **Kovács Eleonóra**, **Varga Nikolett**, **Shrek Tímea**, **Lőrincz P. Gabriella**) József Attila születésnapja és a költészet napja tiszteletére. A rendezvény résztvevőit **Szabó Tibor**, az eszenyi könyvtár vezetője köszöntötte. Az Intermix Kiadó legújabb könyveit és az *Együtt* folyóirat új számát **Dupka György** mutatta be, Az eseményen jelen volt a Pulzus FM tudósítója, **Birta Zoltán**, aki több interjút is készített, amelyek a rádió *Ablak* című műsorának 2015. április 29-ei adásában voltak meghallgathatók (<http://kvit.hu/eszenyben-jarta-kvit/>).

* A Nagyberegi Középiskola és a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség (KMPSZ) megrendezte Nagyberegen a XIII. Beregi Magyar Költészeti Napok elnevezést viselő versünnepét, amelyen a verseken túl zenével, táncal is méltatták a magyar költészet napját. A verseny napján kerültek kihirdetésre a KMPSZ által hirdetett verspályázat eredményei is. Sor került a

Credo együttes koncertjére, író-olvasó találkozót tartottak Füzesi Magda, nagyberegi születésű költővel. Népzenei koncert, táncház is volt a Kokas Banda közreműködésével.

* A magyar költészet napja alkalmából tárlattal egybekötött ünnepi rendezvényt tartottak Beregszászban, az Európa–Magyar Házban a KMMI szervezésében. Az ünnepségen elsőként **Vári Fábrián László** József Attila-díjas költő szólalt fel, aki beszédében örömét fejezte ki, hogy sok fiatal tollforgató van Kárpátalján, s hogy a líra – a vélekedésekkel ellentétben – nem haldoklik, hanem nagyon is él. **Zubánics László**, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet elnöke is felszólalt, aki a történelem és irodalom kapcsolatáról beszélt. **Dr. Mélykuti Ferenc**, Magyarország Beregszászi Konzulátusának vezető konzulja is felszólalt, aki szintén kiemelte, hogy a magyar líra nem halálozott el, csak más formát öltött: az internet világa fontos szerepet játszik akkor is, ha költészetről van szó. Végezetül a kormánytisztviselő saját versét olvasta fel. **Lőrincz P. Gabriella** beregszászi költő bemutatta az egy éve alakult, mára már hivatalosan is bejegyzett irodalmi társaság, a KVIK tagjait, akik közül sokan fel is olvasták írásaikat a rendezvényen. A társaság idén első alkalommal hirdetett internetes versmondó versenyt, amelynek díjkiosztóját szintén ezen az ünnepségen tar-

tották. **Shrek Tímea**, a verseny ötletgazdája adta át a díjakat a verseny résztvevőinek. **Marcásk Gergely** megzenésített verseket adott elő József Attilától és kárpátaljai költőktől. Az ünnepség második felében az ArtTisza művészeti egyesület *Találkozás* címet viselő tárlatát tekinthették meg a jelenlévők. **Szilágyi Sándor**, az ArtTisza elnöke köszöntőjében elmondta, hogy a képzőművészet és az irodalom találkozása a mai rendezvény is, és reményét fejezte ki, hogy a jövőben is szervez majd közös programokat a művészeti egyesület és a KVVIT. A tárlat továbbra is megtekinthető az Európa-Magyar Ház kiállítótermében.

* A Kovács Vilmos Irodalmi Társaság csatlakozott a Gíttetegylet *Posztolj verset az utcára!* című felhívásához. A költészet napján a társaság tagjai kárpátaljai költők versét nyomtatták, majd ragasztották ki Beregszász lámpaoszlopaira, hirdetőtábláira és számos más helyre, illetve osztották szét a járókezők között. Majd ezt követően a főtéren elszavalták József Attila *Tiszta szívvel* és Kovács Vilmos *Verecke c.* költeményét. **Marcásk Gergely** megzenésített verseket adott elő gitárkísérettel.

* Több mint 30 év után újra magyar költészeti antológia jelent meg oroszul, amelyet a szerzők közül néhányan és verseik fordítói mutattak be a moszkvai Rudomino állami idegen nyelvi könyvtárban. A magyar kortárs költők antológiája mellett

Okszana Jakimenko műfordító, szentpétervári egyetemi docens szerkesztésében és ugyancsak a Rudomino könyvtár közreműködésével kiadtak egy, a határon túli magyar írók oroszra fordított műveit bemutató kötetet is. A válogatásban erdélyi, vajdasági, kárpátaljai, felvidéki írók, közöttük **Bodor Ádám, Lovas Ildikó, Gion Nándor, Grendel Lajos, Bartha Gusztáv** írásai szerepelnek. A magyar irodalmi köteteket Szentpéterváron is bemutatták az ottani Majakovszkij könyvtárban.

* **Bokotej András** kárpátaljai születésű üvegművész *Az idővonalak kereszteződése* című kiállításon színes üvegtárait és üvegszobrait mutatták be Budapesten a Forrás Galériában a Nemzetstratégiai Kutatóintézet Kárpát-haza Galéria eseményorozatának keretében.

* **Zicherman Sándornak** 80. születésnapja alkalmából Beregszászban, a helyi Turisztikai Információs Központban kiállítása nyílt saját munkáiból.

*A Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség (KMPSZ) és a szórványban oktató pedagógusok szervezésében Szolván és Rahón szavalóversenyen mérettették meg magukat a szórványban folyó magyar nyelvű oktatásban részt vevő fiatal versmondók.

* „*Kárpátaljai holokauszt. Az auschwitzi táborból való szabadulás emlékére*” címmel tudományos kon-

ferenciát tartottak a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán. A konferencia a Shalom Alapítvány civil szervezet, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola és a Lehoczky Tivadar Intézet közös szervezésében valósult meg. Ezt követően a vendégek átvonultak a beregszászi Zrínyi utcai nemrég felújított zsinagógába, ahol az 1944 tavaszán kezdő deportálások keretében a kárpátaljai zsidóság emlékét őrző múzeum és látogatói központ megnyitására került sor, amelyet **Weisz József**, a Shalom Alapítvány elnöke nyitott meg. Beszédet tartott: **Bacskai József**, Magyarország Ungvári Konzulátusának főkonzulja, **Deák Andrea**, a Magyar Zsidó Kulturális Egyesület ügyvezetője, **Kirschner Péter**, a Magyar Zsidó Kulturális Egyesület elnöke nyitotta meg **Klein Rudolf** építéstörténész *Zsinagógaépítészet Kelet-Közép-Európában 1782–1944 között* című kiállítását, amelynek képei az egykor virágzó zsidó élet emlékeit és a felújított, ma is működő templomokat mutatja be. A rendezvény a zsinagóga udvarán található holokauszt-emlékműnél való gyertyagyújtással zárult.

MÁJUS

* *Senkiföldje* címmel nyílt kiállítás a hollandiai Laag-Keppel városban, melyen **Veres Ágota** beregszászi festőnő alkotásait is bemutatták.

* **Homoki Gábor** tiszapéterfalvi festőművész első egyéni kiállítását a nagyszőlősi Impasto képgalériában rendezték meg. A 40 festményt bemutató kiállítás megnyitóján **Fuchs Andrea**, a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület titkára, **Bródi Iván**, Ukrajna érdemes művésze tartott műelemző beszédet. Az eseményen közreműködött a Kokas banda.

* Beregszászon a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház Társulata bemutatta *Az ördög három aranyhajszála* című színházi előadást.

* **Kosztjó Gyula** (Pázmány Péter Katolikus Egyetem) és **Suslik Ádám** (Károli Gáspár Református Egyetem) doktoranduszok tartottak előadást eddigi kutatásaikról az Ungvári Nemzeti Egyetem Magyar Tannyelvű Humán- és Természettudományi Karán.

* Az *Együtt* folyóirat szerkesztőbizottsága, a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság (KVIT) tagjai és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI) anyaországi és vajdasági folyóiratok munkatársait, elismert írókat, költőket, újságírókat, lapszerkesztőket láttak vendégül Beregszászban. A találkozóra az Európa–Magyar Házban került sor. A vendégek közt volt **Ködöböcz Gábor** főszerkesztő és **Szokolczay Lajos** irodalomtörténész az egrri *Agria* képviselőjében, **Oláh András**, a vásárosnaményi

székhelyű *Partium* főszerkesztője, **Kürti László**, a *Partium* és a nyíregyházi *A Vörös Postakocsi* szerkesztője, **Szabó Palócz Attila**, a budapesti *Napút* és a vajdasági *Sikoly* munkatársa és felesége, **Mihájlovits Klára**, a *Magyar Szó* vajdasági napilap budapesti tudósítója, valamint a budapesti székhelyű *Kárpátaljai Hírmondó* képviselőjében **Szemere Judit** főszerkesztő-helyettes és **dr. Szöllősy Tibor** közíró. A találkozón a folyóiratok szerkesztői, munkatársai röviden bemutatták az általuk képviselt fórumokat. Szó esett többek között a kiadványok megjelentetésének nehézségeiről, támogatottságról, a megjelenés gyakoriságáról, terjedelméről, példányszámáról, olvasottságról. A jelenlévők belelapozhattak egymás kiadványaiba. A szakmai megbeszélés moderátora **Csordás László**, a KVI elnöke, az *Együtt* olvasószerkesztője volt. A vitakérdések között olyan témák merültek fel, mint a regionalitás fogalma, a nyomtatott és az on-line folyóiratok előnyei, hátrányai, a fiatal tollforgatók lehetőségei stb. A résztvevők örömmel konstatálták, hogy ma is van igény a szépirodalomra, és sok a tehetséges fiatal alkotó. A rendezvény kötetlen beszélgetéssel zárult. A jövőben szeretnének hagyományt teremteni a hasonló találkozókból.

* **Kürti Lászlót** látta vendégül a Pro Cultura Subcarpathica civil

szervezet a Fodó Sándor Kulturális Központban. Az irodalmi délután moderátora **Csordás László**, a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság elnöke volt. Az irodalomkedvelők sorai között a Rákóczi-főiskola szakképző intézetének hallgatói is helyet foglaltak.

* Fodó Sándorról elnevezett emlékszobát avattak az egykori koronavárosban, Visken. A szobát a Viski Kölcsey Ferenc Középiskola egyik osztálytermében alakították ki, ahol a látogatók megismerkedhetnek Fodó Sándor életével, munkájával, szellemiségével.

* A magyarság kulturális és nyelvi összefogásáért 1970-ben létrejött Anyanyelvi Konferencia Nagyváradon tartotta 13. rendezvényét. A Partiumi Keresztény Egyetemre a világ sok tájáról (Ausztráliától Ukrajnáig) érkeztek képviselők. A konferenciát **Tőkés László** nyitotta meg, köszöntőt mondott **Hoppál Péter** kulturális államtitkár és **János Szabolcs** rektor. A konferencián a kárpátaljai magyarság nyelvpolitikai és kulturális helyzetéről **Dupka György** tartott előadást. Az AK megtartotta tisztújító közgyűlését is. Tisztségviselők lettek: **Pomogáts Béla** tiszteletbeli elnök, **Balázs Géza** elnök, **Moritz László** és **Pusztay János** alelnök. Az egyes régiókat képviselő tiszteletbeli alelnökök közé választották mások mellett: **Dupka Györgyöt**

(Ukrajna), tiszteletbeli elnökségi tag lett **Zubánics László** (Ukrajna).

* A Kárpátaljai Megyei, Magyar Drámai Színház Társulata színrre vitte az *Üvegcipő* c. darabot.

* Az Ungvári Magyar Diáknapok keretében a Kárpátaljai Magyar Diákok és Fiatalkutatók Szövetsége megrendezte a II. Scientia Denique Tudományos Diákkonferenciát az UNE Magyar Tannyelvű Humán- és Természettudományi Karán.

* *Boldogasszony* címmel kiállítást szervezett a Nemzetstratégiai Kutatóintézet (NSKI) Kárpát-haza Galériája. A budapesti tárlaton mások mellett **Erfán Ferenc**, **Kopriva Attila** és **Magyar László** kárpátaljai festőművész alkotását is megtekintheti a nagyerdemű.

* Második alkalommal rendezték meg a beregszászi alsós tanulók városi szavalóversenyét, amelyen ezúttal Weöres Sándor verseit szavalták a kisiskolások.

* A Békéscsabai Jókai Színház Karády Katalinról szóló, *K und K* című darabjával nyitották meg a legnagyobb ukrán színházi rendezvényt, a XVII. Melpomena Tavrija Nemzetközi Színházi Fesztivált, amelyet Herszonban rendeztek meg.

* Nagy közönségsikert aratott a Magyar Állami Népi Együttes *Megidézték Kárpátalja – Hágókon innen és túl* című jótékonysági koncertje a kijevei Csajkovszkij Zeneakadémián.

* Az Ungvári Magyar Tannyelvű Elemi Iskola és Drugeth Gimnázium (2014. szeptember 1-től így nevezik) udvarán lezajlott ballagási ünnepségén **Dupka György** a MÉKK elnöke is meghívott vendégszónokként vett részt a 19 „vén diák” búcsúztatóján. A tanintézmény az utóbbi években magyar elitképző műhellyé vált, a tavalyi végzősök mind továbbtanulnak a különböző egyetemeken, főiskolákon. A mostani végzősök is követik elődeiket a folytonosság jegyében. **Kovács Péter** igazgató tájékoztatása szerint már kétosztálynyi elsős gyereket beírtak a következő tanévre. Nagy a túljelentkezés. Furcsa helyzet alakult ki. Nincs több hely, illetve tanterem. Az ukrán/ruszin és a vegyes házasságú családokban felértékelődött a magyar nyelv.

* Az Ungvári Magyar Főkonzulátuson megrendezett találkozók központi vendége volt **Ilan Mor**, Izrael Állam Magyarországra akkreditált nagykövete, aki villámlátogatást tett Kárpátalján, felkereste a beregszászi, munkácsi és ungvári magyar zsidó emlékhelyeket, találkozott a helyi magyar és orosz/ukrán ajkú zsidó szervezetek vezetőivel, az ungvári rabbival. Erre az alkalomra hívták meg **Dupka György** történészt, aki a nagykövetnek és az egybegyűlteknél bemutatta az általa vezetett kiadó leg-

újabb könyveit, köztük a *Zsidósors Kárpátalján: a deportálástól az internálásig* c. tanulmánygyűjteményt és a „*Ne ítéljete el ...!*” *Zsidó népiértés, antiszemita üldözés Kárpátalján a náci és a kommunista eszmék nevében (1938-1991)* című monográfiáját, amely a náciizmus és a kommunizmus kárpátaljai zsidó, magyar, sváb-német áldozatainak szenvedéstörténetét örökítik meg. Egybehangzóan tettünk egyenlőségjelet a holokauszt és a „malenkij robot” áldozatai közé. Egybehangzó vélemény volt az is, hogy a holokauszt és a „malenkij robot” is oktatási tantárgy legyen minden tanintézményben. Azt szeretnénk, hogy az utókor ne tudja meg se azt, milyen fizikai, se azt, milyen a szellemi gettó, illetve a GULÁG.

* A Magyar Hősök Emléknapján v. **Dupka György** elnök a MÉKK, v. **Kövér György** kapitány a Vitézi Rend nevében a Bercsényi úti Magyar Katonai Temetőben kegyeleti koszorút helyezett el.

* **Vári Fábián László**, József Attila-díjas költő, író, az *Együtt* folyóirat szerkesztőbizottságának elnöke a Karácsfalvai Sztójka Sándor Görög Katolikus Líceumban író-olvasó találkozón vett részt.

* Az Ukrán Nemzeti Művészeti Akadémia közgyűlésének keretében **Micska Zoltán** munkácsi festőmű-

vészt az akadémia tiszteletbeli tagjává választották.

* A 86. Ünnepi Könyvhét és a 14. Gyermekkönyvnapok kárpátaljai vonatkozású újdonságai közé került:

Gyermekversek:

FÜZESI MAGDA: *Kapunyitogató*. Gyermekversek évszakonként. Illusztrálta: Borsódy Eszter. (Kráter Kiadó) 48 oldal,

Magyar versek:

VÁRI FÁBIÁN LÁSZLÓ: *Ereimben az idő*. Versek. (Magyar Napló Kiadó), 109 oldal,

Magyar próza:

BARTHA GUSZTÁV: *Világvég*. Széphalom Könyvműhely, 176 oldal,

BRENZOVICS MARIANNA: *Hasadás*. Kalligram, Pozsony, 144 oldal,

NAGY ZOLTÁN MIHÁLY: *Fogott figurák*. Magyar Napló, 360 oldal,

Interjú:

LENGYEL JÁNOS: *Arc-poétikák*. Intermix, Ungvár, 200 oldal,

Történelem:

DUPKA GYÖRGY: „*Ne ítéljete el...!*” Intermix, Ungvár, 200 oldal,

ZUBÁNICS LÁSZLÓ: *Világok végein*. Intermix, Ungvár, 200 oldal,

Ismeretterjesztés:

PERÉNYI JÁNOS: *Nagyszőlőstől Rabatig*. Méry Ratio, Somorja, 280 oldal

Forrás:

<http://www.unnepikonyvhet.hu/>

ÚJ KÖNYVEK

MEGJELENT

Dr. Tóth Mihály–Dr. Csernicskó

István: *Tudományos-gyakorlati kommentár Ukrajnának az állami nyelvpolitika alapjairól szóló Törvényhez.* Kárpátaljai Magyar Könyvek 234. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2014. Tárolt, letölthető változat: http://www.kmmi.org.ua/books?menu_id=9&submenu_id=26&book_id=467

Pomogáts Béla: *A lélek térképe.*

Kárpátalja szellemi életével kapcsolatos tanulmányok, előadások. Kárpátaljai Magyar Könyvek 233. Tárolt, letölthető változat: http://www.kmmi.org.ua/books?menu_id=9&submenu_id=26&book_id=468

Tárczy Andor: *Úgy szépen.*

Versek. Illusztrációk: Réti János: Kárpátaljai Magyar Könyvek 235. Tárolt, letölthető változat: http://www.kmmi.org.ua/books?menu_id=9&submenu_id=26&book_id=477

„Uram... segíts haza minket...!” *Versek, imák, levelek, naplórészletek a sztálini légerekből (1944-1959) a „malenkij robot” 70. évfordulójára.* Összeállította, a jegyzeteket és az utószót írta: *Dupka György.* Kárpátaljai Magyar Könyvek 236. Tárolt, letölthető változat: http://www.kmmi.org.ua/books?menu_id=9&sub

[menu_id=26&book_id=474](http://www.kmmi.org.ua/books?menu_id=26&book_id=474)

Zsidósors Kárpátalján: a deportálástól az internálásig. Magyar holokauszt emlékévk 2014 Kárpátalján. A kárpátaljai zsidóság gettóbezárásának és deportálásának 70. évfordulója kapcsán tartott beregszászi emlékkonferencia anyagai (2014. április 24.) Szerkesztette: *Dupka György, Zubánics László.* Kárpátaljai Magyar Könyvek 239. Tárolt, letölthető változat: http://www.kmmi.org.ua/books?menu_id=9&submenu_id=26&book_id=481

Dupka György: *Halottaink-1944-1959.*

A kárpátaljai szovjet népiptás eddig ismert áldozatainak névsora. Kárpátaljai Magyar Könyvek 237. Tárolt, letölthető változat: http://www.kmmi.org.ua/books?menu_id=9&submenu_id=26&book_id=482

A BUDAPESTI KÖNYVHÉT ÜNNEPI LISTÁJÁRA KERÜLT

Zubánics László: *Világok végein. Északkelet-Magyarország a XVI–XVIII. században: politika, gazdaság, kultúra.* Kárpátaljai Magyar Könyvek 240. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2015. Tárolt változata: http://www.kmmi.org.ua/books?menu_id=9&submenu_id=29&book_id=487

Lengyel János: *Arc-poeticák. Beszélgetni jó. Interjúk.* Kárpátaljai Magyar Könyvek 241. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2015.

Dupka György: „*Ne ítéljetelek...!*”
*Zsidó népiirtás, antiszemita üldözés
Kárpátalján a náci és a kommunista
eszmék nevében (1938-1991).* Kárpát-
aljai Magyar Könyvek 238. Intermix
Kiadó, Ungvár-Budapest, 2015.

Összeállította: *Dupka György*

Együttműködő partnerünk a
Magyar Művészeti Akadémia:
<http://www.mma.hu/az-akademia>